

CZU: 343.3/7(478)

OPINII PE MARGINEA UNOR AMENDAMENTE RECENTE OPERATE ÎN PARTEA SPECIALĂ A CODULUI PENAL

Sergiu BRÎNZA, Vitalie STATI

Universitatea de Stat din Moldova

Scopul acestui articol constă în analiza efectelor adoptării Legii nr.201/2016, a Legii nr.83/2017, a Legii nr.119/2017, a Legii nr.141/2017 și a Legii nr.164/2017 asupra unor norme din Partea specială a Codului penal. Se ajunge la concluzia că modificările operate prin Legea nr.201/2016 în Partea specială a Codului penal sunt justificate. În primul rând, aceste modificări sunt conforme cu regula stabilită la lit.e) art.19 al Legii nr.780/2001, precum și la lit.c) alin.(1) art.54 al Legii nr.100/2017. În al doilea rând, sintagma „handicap fizic sau psihic” (care a fost utilizată înainte de intrarea în vigoare a Legii nr.201/2016), asociată cu termenul „handicapat(ă)”, poate avea conotații stigmatizante. Astfel de termeni și sintagme n-ar trebui utilizate în Codul penal. În alt context, se prezintă ca oportună completarea Codului penal cu art.201², alin.(2¹) art.279¹ și cu art.279³. Adoptarea acestor norme noi va contribui la apărarea mai eficientă a relațiilor sociale cu privire la dezvoltarea minorului și, respectiv, a relațiilor sociale cu privire la prevenirea unor activități conexe terorismului. În cadrul studiului de față, se analizează, pentru prima dată, elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.201², alin.(2¹) art.279¹ și la art.279³ CP RM. În ultima parte a prezentei investigații se examinează conflictul dintre Legea nr.141/2017 și Legea nr.164/2017 generat de inadvertența legiuitorului. Rezolvarea acestui conflict presupune următoarea soluție: nu Legea nr.141/2017, dar Legea nr.164/2017 și-a produs efectele asupra alin.(2) art.248 și alin.(1) art.264¹ CP RM.

Cuvinte-cheie: *handicap fizic sau psihic, dizabilitate, exercitare necorespunzătoare a obligațiilor părintești, auto-instruire sau beneficiere de instruire în scop terorist, călătorie în străinătate în scop terorist, droguri, stupefiante, conflict de legi.*

DIFFERENT OPINIONS IN RELATION TO SEVERAL RECENT AMENDMENTS MADE TO THE SPECIAL PART OF THE PENAL CODE

The purpose of this article is to analyze the effects of the adoption of Law No.201/2016, Law No.83/2017, Law No.119/2017, Law No.141/2017 and Law No.164/2017 on certain rules from the Special part of the Penal Code. It is concluded that the changes, made by Law No.201/2016 to the Special part of the Penal Code are justified. Firstly, these changes are in line with the rule set out at lett.e) art.19 of Law No.780/2001, as well as at lett.c) par.(1) art.54 of Law No.100/2017. Secondly, the phrase “physical or mental disability” (which was used before the entry into force of Law No.201/2016), associated with the term “disabled”, may have stigmatizing connotations. Such terms and phrases should not be used in the Penal Code. In another context, it is considered opportune to complete the Penal Code with art.201², par.(2¹) art.279¹ and art.279³. The adoption of these new rules will contribute to the more effective protection of the social relations regarding the development of the minor and respectively, the social relations regarding the prevention of terrorism-related activities. In this study for the first time are analyzed the constitutive elements of the offences stipulated in art.201², par.(2¹) art.279¹ and art.279³ PC RM. In the final part of this investigation, there is analyzed the conflict between Law No.141/2017 and Law No.164/2017, generated in this case by the legislator's inadvertence. Resolving this conflict involves the following solution: it is not Law No.141/2017, but Law No.164/2017 that has produced its effects on par.(2) art.248 and par.(1) art.264¹ PC RM.

Keywords: *physical or mental disability, disability, the inappropriate exercise of parental obligations, self-training or receiving terrorist training, traveling abroad for terrorist purposes, drugs, conflict of laws.*

Introducere

Recent au fost operate amendamente în unele articole din Partea specială a Codului penal. Aceste amendamente au fost efectuate prin:

1) Legea nr.201 din 28.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [1] (în continuare – Legea nr.201/2016);

2) Legea nr.83 din 25.05.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [2] (în continuare – Legea nr.83/2017);

3) Legea nr.119 din 23.06.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [3] (în continuare – Legea nr.119/2017);

4) Legea nr.141 din 13.07.2017 pentru modificarea unor acte legislative [4] (în continuare – Legea nr.141/2017);

5) Legea nr.164 din 20.07.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [5] (în continuare – Legea nr.164/2017).

Respectând consecutivitatea enunțată mai sus, în cele ce urmează vom fi analiza efectele adoptării amendamentelor în cauză.

Rezultate obținute și discuții

1. În conformitate cu art.XXII al Legii nr.201/2016, în cuprinsul Codului penal cuvintele „handicapului fizic sau psihic” au fost substituite cu cuvântul „dizabilității”. În Partea specială a Codului penal o asemenea substituție a fost efectuată în dispozițiile de la lit.e) alin.(2) art.145, lit.b) alin.(2) art.151, lit.c¹) alin.(2) art.152, lit.c) alin.(2) art.164, lit.c) alin.(2) art.166, lit.a) alin.(2) și lit.a) alin.(4) art.166¹, lit.c) alin.(2) art.217⁶ și lit.c) alin.(2) art.280 CP RM.

În Nota informativă la proiectul, care a stat la baza adoptării Legii nr.201/2016, sunt prezentate argumentele în sprijinul modificării acestor norme: proiectul a fost elaborat întru ajustarea cadrului legislativ existent la prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități [6] (ratificata prin Legea nr.166 din 09.07.2010 pentru ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități [7]) și ale Legii nr.60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități [8]. Ajustarea ține de substituția terminologiei învechite cu cea nouă [9].

Considerăm oportune modificările operate prin Legea nr.201/2016 în Partea specială a Codului penal. În primul rând, aceste modificări sunt conforme cu regula stabilită la lit.e) art.19 al Legii nr.780 din 27.12.2001 privind actele legislative (în continuare – Legea nr.780/2001): „terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative [...]; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia” [10]. O regulă similară este stabilită la lit.c) alin.(1) art.54 al Legii nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative [11] (în continuare – Legea nr.100/2017). În cea mai mare parte, Legea nr.100/2017 va substitui Legea nr.780/2001 la 12.07.2018. În al doilea rând, sintagma „handicap fizic sau psihic”, utilizată în Partea specială a Codului penal înainte de intrarea în vigoare a Legii nr.201/2016, putea fi asociată cu termenul „handicapat(ă)”. Începând de la un moment dat, acest termen de specialitate a căpătat un sens peiorativ. Utilizat cu un asemenea sens în calitate de adresare sau etichetare a unei persoane, termenul „handicapat(ă)” poate leza demnitatea acelei persoane și poate crea în jurul ei o atmosferă degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare. De bună seamă, în Codul penal, ca și în alte acte normative, n-ar trebui să se recurgă la astfel de termeni și la sintagmele cu care aceștia se asociază.

2. Potrivit art.III al Legii nr.83/2017, Codul penal a fost completat cu articolul 201² care are următorul conținut:

„Articolul 201². Exercițarea necorespunzătoare a obligațiilor părintești

Eschivarea cu rea-voință a părinților de la exercițarea obligațiilor părintești, dacă aceasta a determinat plasamentul copilului în instituții rezidențiale sau servicii sociale de plasament,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 300 la 500 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 120 de ore”.

În Nota informativă la proiectul, care s-a aflat la originea adoptării Legii nr.83/2017, găsim următoarele considerente întru susținerea completării legii penale cu un astfel de articol: „Legislația în vigoare prevede, ca măsură de influență asupra părinților, decăderea lor din drepturile părintești, fapt ce, la prima vedere, ar fi o îndreptățire a irelevanței stabilirii răspunderii penale. Or, practica demonstrează că această măsură (decăderea din drepturi părintești) de cele mai multe ori nu este capabilă să responsabilizeze părinții, unii din ei fiind chiar bucuroși că statul le-a preluat sarcina de îngrijire a copiilor, iar normele imperative, prin care părinții sunt responsabili de viața și bunăstarea copiilor, rămân declarative” [12]. Exprimându-și suportul pentru asemenea argumente, studiind datele statistice privind numărul în creștere de decăderi din drepturile părintești, precum și examinând experiența în materie a altor state, V.Manea consideră oportună incriminarea în art.201² CP RM a exercițării necorespunzătoare a obligațiilor părintești [13]. Ne alăturăm acestei poziții. Or, potrivit alin.(2) art.48 din Constituția, „familia se întemeiază pe [...] dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor”.

Prin plasarea articolului 201² în Capitolul VII „Infrațiuni contra familiei și minorilor” legiuitorul sugerează că obiectul juridic generic al infracțiunii prevăzute la acest articol îl formează relațiile sociale cu privire la

conviețuirea în cadrul familiei și dezvoltarea minorului. Din perspectiva tipologiei infracțiunilor contra familiei, infracțiunea specificată la art.201² CP RM face parte din subgrupul infracțiunilor contra minorilor, nu din cel al infracțiunilor contra familiei. Sub acest aspect, considerăm nereușită incriminarea tocmai în art.201² CP RM a faptei de exercitare necorespunzătoare a obligațiilor părintești. Or, celelalte infracțiuni contra minorilor sunt prevăzute la art.206-209 CP RM. Pentru comparație, infracțiunile contra familiei sunt specificate la art.201-205 CP RM.

Din analiza art.201² CP RM deducem că obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la acest articol îl constituie relațiile sociale cu privire la exercitarea corespunzătoare a obligațiilor părintești. Conținutul valorii sociale specifice, apărute împotriva faptei incriminate la art.201² CP RM, reiese din anumite prevederi ale Codului familiei nr.1316 din 26.10.2000: „Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, [...], să beneficieze de grija lor [...]" (alin.(2) art.51); „Copilul are dreptul la educație din partea părinților, la dezvoltarea capacităților intelectuale [...]" (alin.(3) art.51); „Părinții au dreptul și sunt obligați să-și educe copiii conform propriilor convingeri [...]" (alin.(1) art.60); „(2) Părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor [...]" (alin.(2) art.60) [14].

Întrucât nu presupune o influențare nemijlocită infracțională asupra vreunei entități corporale, infracțiunea specificată la art.201² CP RM nu are obiect material.

Cine este victima infracțiunii analizate? Noțiunea „copil” utilizată în art.201² CP RM desemnează nu pur și simplu persoana care este descendentul de gradul I față de subiectul acestei infracțiuni. Această condiție este necesară, dar nu și suficientă. Alte condiții presupun că, la momentul comiterii infracțiunii, persoana în cauză nu trebuie să aibă: 1) împlinită vârsta de 18 ani; 2) capacitatea de exercițiu deplină. O asemenea concluzie rezultă din interpretarea sistemică a unor norme de referință pentru art.201² CP RM. În primul rând, avem în vedere definiția de la alin.(1) art.51 din Codul familiei: „Se consideră copil persoana care nu a atins vârsta de 18 ani (majoratul)”. În plus, potrivit alin.(2) art.58 din Codul familiei, „drepturile și obligațiile părinților, cu excepțiile prevăzute de prezentul cod, încetează din momentul atingerii majoratului sau obținerii capacității depline de exercițiu de către copil”. În al doilea rând, ne referim la definiția „copil – persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu are capacitatea de exercițiu deplină” dată în art.3 al Legii nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți [15] (în continuare – Legea nr.140/2013).

Conform acestui din urmă articol, copil aflat în situație de risc este „copilul în privința căruia, ca urmare a evaluării, se constată una sau mai multe din situațiile prevăzute la art.8”. În corespundere cu art.8 al Legii nr.140/2013, „Autoritatea tutelară locală este obligată să se autosesizeze și/sau să asigure recepționarea și înregistrarea sesizărilor cu privire la copiii aflați în următoarele situații: [...] b) copiii sunt neglijați; [...] d) copiii sunt lipsiți de îngrijire și supraveghere din partea părinților din cauza absenței acestora de la domiciliu din motive necunoscute; [...] f) copiii trăiesc în stradă, au fugit ori au fost alungați de acasă; g) părinții copiilor refuză să-și exercite obligațiile părintești privind creșterea și îngrijirea copilului; h) copiii au fost abandonați de părinți; [...]”.

Latura obiectivă a infracțiunii specificate la art.201² CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care se concretizează în inacțiunea de eschivare de la exercitarea obligațiilor părintești; 2) urmările prejudiciabile, și anume – plasamentul victimei într-o instituție rezidențială sau prestarea în folosul acesteia a unui serviciu social de plasament; 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Cât privește inacțiunea prejudiciabilă de eschivare de la exercitarea obligațiilor părintești, din dispoziția de la lit.a) art.67 din Codul familiei aflăm că o formă a acestei inacțiuni este eschivarea de la plata pensiei de întreținere a copilului. Din examinarea art.8 al Legii nr.140/2013 putem deduce prezența altor asemenea forme: neglijarea copilului; lipsirea copilului de îngrijire și supraveghere din cauza absenței părinților de la domiciliu; crearea de condiții pentru viețuirea copilului în stradă sau pentru fuga acestuia de acasă; alungarea copilului de acasă; refuzul exercitării obligațiilor părintești privind creșterea și îngrijirea copilului; abandonarea copilului.

Infracțiunea analizată este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii oricăreia din următoarele urmări prejudiciabile: 1) plasamentul victimei într-o instituție rezidențială; 2) prestarea în folosul victimei a unui serviciu social de plasament.

Conform art.3 al Legii nr.140/2013, plasament constituie „măsura de protecție a copilului separat de părinți prin care se asigură condiții pentru creșterea și îngrijirea acestuia în servicii sociale de plasament”. La alin.(2)

art.5 al legii respective se prevede: „Plasamentul copilului poate fi dispus de autoritățile tutelare numai în cazul în care, în urma evaluărilor, se constată că menținerea copilului alături de părinți nu este posibilă sau contravine interesului superior al acestuia”.

Aceeași lege prevede, la art.3, că plasamentul poate fi de două tipuri: plasament de urgență – „plasamentul copilului ale cărui viață sau sănătate sunt în pericol iminent, indiferent de mediul în care acesta se află, pentru o perioadă de până la 72 de ore”; plasament planificat – „plasamentul copilului într-un serviciu social, pentru o perioadă determinată de timp, conform prevederilor planului individual de asistență”. În acord cu alin.(2) art.11 al aceleiași legi, în cazul plasamentului de urgență, copilul poate fi plasat în: a) familia rudelor sau a altor persoane cu care a stabilit relații apropiate (vecini, prieteni de familie etc.) și care doresc să primească/să țină copilul pentru a-l crește și educa în familia lor, în baza cererii scrise a acestora, pornind de la necesitatea asigurării stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educația copilului, ținând cont de identitatea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică; b) servicii de plasament de tip familial; c) servicii de plasament de tip rezidențial. Din alin.(2) art.12 al Legii nr.140/2013 reiese că, în cazul plasamentului planificat, copilul poate fi plasat în: a) serviciul de tutelă/curatelă; b) serviciul de plasament de tip familial (casă de copii de tip familial, asistență parentală profesionistă); c) serviciul de plasament de tip rezidențial (casă comunitară, centru de plasament temporar, alt tip de instituție rezidențială).

De exemplu, într-un caz din practica judiciară, victima S.D. a fost plasată de urgență în Casa Comunitară pentru copii aflați în situații de risc „Casa Așchiuță / „AVE Copiii”” din mun. Chișinău pentru o perioadă de trei zile, termen care a fost prelungit ulterior prin dispoziția Primarului satului Ruseștii Noi, raionul Ialoveni, în baza alin.(3) art.11 al Legii nr.140/2013 [16].

Articolul 201² CP RM nu poate fi aplicat în cazul în care inacțiunea prejudiciabilă de eschivare de la exercitarea obligațiilor părintești fie se soldează cu alte urmări prejudiciabile decât cele indicate în acest articol, fie nu implică producerea niciunei urmări prejudiciabile. Într-un asemenea caz, poate fi aplicat art.63 din Codul contravențional: „neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți [...] a obligațiilor de întreținere” (alin.(1)); „acțiunile specificate la alin.(1), dacă au avut ca urmare lipsa de supraveghere a copilului, vagabondajul, cerșitul ori săvârșirea de către acesta a unei fapte socialmente periculoase” (alin.(2)).

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.201² CP RM se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivele acestei infracțiuni se exprimă în indiferență, răzbunare, interesul material etc.

Pentru ca inacțiunea de eschivare de la exercitarea obligațiilor părintești să poată fi calificată conform art.201² CP RM, este obligatoriu ca făptuitorul să manifeste o atitudine de rea-voință față de această eschivare. După A.Nastas, „rea-voința este considerată lipsa dorinței de a îndeplini o anumită obligație în condițiile în care persoana avea posibilitatea îndeplinirii acesteia, rea-voința este o incorectitudine a unei persoane care săvârșește un fapt sau un act contrar legii sau celorlalte norme de conviețuire socială, pe deplin conștientă de caracterul ilicit al conduitei sale” [17, p.178].

Existența relei-voințe se stabilește în rezultatul evaluării tuturor circumstanțelor relevante ale faptei săvârșite. Astfel de circumstanțe sunt specificate în dispozițiile de la lit.h), j) și k) alin.(2) art.22 al Legii nr.140/2013: neîndeplinirea, fără motive întemeiate, de către părinți a dispozițiilor legitime ale autorității tutelare în scopul asigurării respectării drepturilor și intereselor copiilor; eschivarea sub orice formă a părinților de la procesul de reintegrare a copilului în familie; aflarea copilului în pericol iminent din cauza lipsei de supraveghere din partea părinților. Repetabilitatea circumstanțelor sus-menționate sau a altor circumstanțe relevante, durata relativ îndelungată de eschivare de la exercitarea obligațiilor părintești, precum și recalitranta făptuitorului – toate acestea confirmă atitudinea de rea-voință a acestuia.

Subiectul infracțiunii specificate la art.201² CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul comiterii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. De asemenea, subiectul infracțiunii analizate trebuie să aibă o calitate specială, și anume: cea de părinte (inclusiv de părinte adoptiv). Alte persoane (de exemplu: persoanele care înlocuiesc părinții; persoanele (altele decât părinții) în grija cărora copiii se află potrivit legii etc.) nu pot fi subiecți ai infracțiunii examinate.

3. În corespundere cu art.I al Legii nr.119/2017, a fost modificat și completat Capitolul XIII „Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice” din Partea specială a Codului penal.

La concret, titlul art.279¹ CP RM a fost modificat din „Recrutarea, instruirea sau acordarea altui suport în scop terorist” în „Recrutarea, instruirea, beneficierea de instruire sau acordarea de alt suport în scop terorist”. De asemenea, acest articol a fost completat cu alineatul (2¹) care are următorul conținut:

„Autoinstruirea sau beneficierea de instruire în scop terorist, adică obținerea de cunoștințe sau deprinderi practice privind fabricarea sau utilizarea dispozitivelor ori a substanțelor explozive, a armelor de distrugere în masă, a dispozitivelor ori materialelor radioactive, a armelor de foc ori a altor arme sau substanțe nocive ori periculoase sau privind alte metode ori tehnici specifice care pot contribui la comiterea uneia sau mai multor infracțiuni cu caracter terorist,

se pedepsește cu închisoare de la 4 la 8 ani cu sau fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani”.

În afară de aceasta, Codul penal a fost completat cu articolul 279³ care are următorul conținut:

„Articolul 279³. Călătoria în străinătate în scop terorist

(1) Călătoria în străinătate în scop terorist, adică călătoria către un stat care nu este statul de reședință al persoanei, nici statul a cărui cetățenie persoana o deține, pentru planificarea, pregătirea, săvârșirea ori participarea la infracțiuni cu caracter terorist sau pentru a instrui în scop terorist ori a beneficia de instruire în scop terorist,

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.

(2) Organizarea sau facilitarea călătoriei în străinătate în scop terorist

se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 ani cu sau fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 3000 la 7000 de unități convenționale cu lichidarea persoanei juridice”.

În Nota informativă la proiectul care a stat la baza adoptării Legii nr.119/2017 se relevă: „Incriminarea faptelor de călătorie peste hotare în scopul pregătirii, săvârșirii ori participării la infracțiuni cu caracter terorist, sau pentru a instrui în scop terorist, ori de a beneficia de antrenamente în scop terorist, cât și organizarea și facilitarea acestor deplasări constituie o necesitate stringentă și actuală. Aceasta se fundamentează pe pericolul social pe care îl prezintă această categorie de persoane radicalizate și recrutate, care au decis să plece în alt stat decât statul de naționalitate sau reședință, urmărind scopul desfășurării unor activități teroriste. [...] Un alt aspect inovator al prezentului proiect constă în incriminarea faptelor privitoare la beneficierea de antrenamente în scop terorist. În acest sens, este de menționat faptul că până la momentul de față erau incriminate doar faptele ce țin de acordarea de antrenamente pentru terorism” [18].

Necesitatea adoptării Legii nr.119/2017 se datorează adoptării în prealabil a Legii nr.274 din 16.12.2016 pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului [19]. Ratificând Protocolul adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului, întocmit la Riga la 22.10.2015 [20] (în continuare – Protocolul de la Riga), Republica Moldova și-a asumat angajamentul de incriminare a faptelor specificate în acest act cu vocație internațională: participarea într-o asociație sau grup în scop terorist (art.2); beneficierea de instruire pentru terorism (art.3); călătoria peste hotare în scop terorist (art.4); finanțarea călătoriei peste hotare în scop terorist (art.5); organizarea sau facilitarea în alt mod a călătoriei peste hotare în scop terorist (art.6).

Prin Legea nr.119/2017 nu au fost incriminate faptele prevăzute la art. 2 și 5 din Protocolul de la Riga. V.Manea consideră nejustificată această abordare selectivă și inconsecventă: „Legea nr.274/2016 nu conține nicio derogare în acest sens. De asemenea, nu se poate susține că în legea penală în vigoare a Republicii Moldova astfel de fapte deja ar fi incriminate” [21]. Transpunerea discreționară în legea penală autohtonă a prevederilor Protocolului de la Riga vine în contradicție cu art. 15 „Formularea rezervelor” din Legea nr.595 din 24.09.1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova [22]. Conform art.2 al acestei legi, rezervă este „declarația unilaterală, oricare ar fi conținutul sau denumirea sa, făcută la momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării unui tratat internațional multilateral ori aderării la el, prin care Republica Moldova își exprimă intenția de a exclude sau modifica efectele juridice ale unor prevederi ale tratatului în ceea ce privește aplicarea lor față de Republica Moldova”.

Dincolo de aceste incoerențe, implementarea chiar și parțială a prevederilor Protocolului de la Riga este oportună în planul prevenirii și combaterii terorismului.

Până la intrarea în vigoare a Legii nr.119/2017, în art.279¹ CP RM erau reunite trei variante-tip de infracțiuni și o variantă agravată de infracțiune. Odată cu completarea acestui articol cu alineatul (2¹), vorbim despre patru variante-tip de infracțiuni.

În cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2¹) art.279¹ CP RM (ca și în ipoteza infracțiunilor specificate la art.279³ CP RM), obiectul juridic generic îl formează relațiile sociale cu privire la securitatea publică și ordinea publică. Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la alin.(2¹) art.279¹ CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la prevenirea autoinstruirii sau beneficierii de instruire în scop terorist.

Obiectul imaterial al infracțiunii analizate îl reprezintă cunoștințele sau deprinderile practice privind fabricarea sau utilizarea dispozitivelor ori a substanțelor explozive, a armelor de distrugere în masă, a dispozitivelor ori materialelor radioactive, a armelor de foc ori a altor arme sau substanțe nocive ori periculoase sau privind alte metode ori tehnici specifice care pot contribui la comiterea uneia sau mai multor infracțiuni cu caracter terorist.

Datorită specificului său, infracțiunea prevăzută la alin.(2¹) art.279¹ CP RM nu are victimă. Din această perspectivă, aderăm la punctul de vedere exprimat de I.Selevestru: „Statul este cel care apără ordinea de drept împotriva infracțiunilor. Această concluzie reiese din alin.(1) art.2 CP RM. Ar fi impropriu ca din postura de victimă a infracțiunii statul să-și exercite calitatea de apărător al ordinii de drept. Un stat care evoluează în această postură este un stat care se declară incapabil de a-și apăra cetățenii împotriva infracțiunilor. Este un stat ca și cum inexistent” [23].

Latura obiectivă a infracțiunii examinate constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de autoinstruire sau beneficiere de instruire. După cum se poate vedea, acțiunea prejudiciabilă în cauză cunoaște două modalități normative cu caracter alternativ: 1) autoinstruire; 2) beneficiere de instruire.

Prin „autoinstruire” se înțelege însușirea unor cunoștințe sau deprinderi practice prin forțe proprii, fără aportul altcuiva. Spre deosebire de autoinstruire, beneficierea de instruire presupune însușirea cunoștințelor sau deprinderilor practice cu ajutorul unei alte persoane. Așadar, în contrast cu autoinstruirea, beneficierea de instruire este o acțiune bilaterală. Mai mult, această acțiune poate fi corelativă cu acțiunea de instruire în scop terorist, incriminată la alin.(2) art.279¹ CP RM. Cu toate acestea, beneficierea de instruire în scop terorist nu constituie un act de participație la instruirea în scop terorist. Și viceversa: instruirea în scop terorist nu reprezintă un act de participație la beneficierea de instruire în scop terorist. Atât beneficierea de instruire în scop terorist, cât și instruirea în scop terorist sunt incriminate ca fapte de autorat distincte.

Conform pct.40 din Raportul explicativ la Protocolul de la Riga, beneficierea de instruire poate presupune fie interacțiunea nemijlocită dintre făptuitor și cel care-l instruește (de exemplu, prin participarea făptuitorului la o tabără de antrenament organizată de un grup terorist sau de o asociație teroristă), fie recurgerea făptuitorului la diverse mijloace electronice, inclusiv internetul. Simplul fapt de a vizita site-uri internet care conțin informații cu caracter terorist sau de a primi mesaje cu acest caracter nu este suficient pentru a califica fapta ca beneficiere de instruire în scop terorist. Este necesară participarea efectivă a făptuitorului anume la o instruire în scop terorist. Un exemplu ar fi participarea făptuitorului la sesiuni interactive de formare prin intermediul internetului [24]. Cu alte cuvinte, beneficierea de instruire în scop terorist trebuie să presupună un feedback, să reprezinte o acțiune de răspuns la instruirea făptuitorului de către altcineva.

În context, I.Botezatu și O.Radionova afirmă just că legea penală a Republicii Moldova n-ar trebui să recepționeze modelul care a fost implementat în art.421-2-5-2 din Codul penal al Franței (care incrimina consultarea regulată de site-uri ce propagă terorismul sau incită la săvârșirea de asemenea fapte). La 10.02.2017, Consiliul Constituțional al Franței a adoptat o decizie, prin care a stabilit că art.421-2-5-2 din Codul penal al Franței contravine Constituției Franței. Consiliul Constituțional a stabilit lipsa de necesitate a unui astfel de articol. Or, în ultima perioadă au fost adoptate multiple dispoziții consacrate contracarării terorismului. Autoritățile abilitate au posibilitatea să monitorizeze site-urile, sa-i supravegheze pe vizitatorii acestora și să le aplice sancțiuni în cazul în care trec la acțiuni [25].

Infracțiunea prevăzută la alin.(2¹) art.279¹ CP RM este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul autoinstruirii sau al beneficierii de instruire. Dacă din cauze independente de voința făptuitorului (de exemplu, blocarea de către autorități a site-ului de internet prin al cărui intermediu făptuitorul participa la sesiuni interactive de formare), acesta nu a reușit să obțină cunoștințele sau deprinderile practice corespunzătoare, ne vom afla în prezența tentativei la infracțiunea specificată la alin. (2¹) art. 279¹ CP RM.

Latura subiectivă a infracțiunii examinate se caracterizează prin intenție directă. Motivul infracțiunii prevăzute la alin.(2¹) art.279¹ CP RM se exprimă, mai cu seamă, în năzuința făptuitorului de a-și înlesni activitatea infracțională.

Scopul infracțiunii analizate este unul special. Se are în vedere scopul terorist. Din dispoziția de la alin.(2¹) art.279¹ CP RM reiese că acest scop presupune urmărirea de către făptuitor a obținerii de cunoștințe care pot contribui la comiterea uneia sau mai multor infracțiuni cu caracter terorist. În acord cu pct.41 din Raportul explicativ la Protocolul de la Riga, în prezența unui asemenea scop, poate fi calificată ca beneficiere de instruire în scop terorist chiar și participarea făptuitorului la cursuri universitare de chimie, la lecții de zbor, la pregătirea militară sau la alte asemenea activități care presupun prestarea către făptuitor a unor

servicii legale [24]. Precizăm că, într-un asemenea caz, acțiunea de beneficiere de instruire nu poate fi corelativă cu acțiunea de instruire în scop terorist, incriminată la alin.(2) art.279¹ CP RM. Aceasta întrucât, într-un asemenea caz, cel care oferă făptuitorului cunoștințe sau îi formează deprinderi practice nu săvârșește infracțiunea prevăzută la alin.(2) art.279¹ CP RM.

Subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(2¹) art.279¹ CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani.

După examinarea infracțiunii specificate la alin.(2¹) art.279¹ CP RM, ne propunem să analizăm în cele ce urmează infracțiunile prevăzute la art.279³ CP RM.

În art.279³ CP RM, sub aceeași denumire marginală de călătorie în străinătate în scop terorist se reunesc două variante-tip de infracțiuni. Astfel, în acord cu alin.(1) art.279³ CP RM, prima variantă-tip de infracțiune constă în călătoria în străinătate în scop terorist, adică în călătoria către un stat care nu este nici statul de reședință al persoanei, nici statul a cărui cetățenie persoana o deține, pentru planificarea, pregătirea, săvârșirea ori participarea la infracțiuni cu caracter terorist sau pentru a instrui în scop terorist ori a beneficia de instruire în scop terorist. Conform alin.(2) art.279³ CP RM, cea de-a doua variantă-tip de infracțiune se exprimă în organizarea sau facilitarea călătoriei în străinătate în scop terorist.

Oportunitatea incriminării unor asemenea fapte decurge nu doar din art.4 și 6 ale Protocolului de la Riga, ci și din unele dispoziții ale pct.6 din Rezoluția 2178 (2014), adoptată de Consiliul de Securitate al ONU în cadrul celei de-a 7272-a reuniuni din data de 24.09.2014: „Consiliul de Securitate [...] reamintește decizia sa din Rezoluția 1373 (2001), conform căreia toate statele membre trebuie să se asigure că orice persoană care participă la finanțarea, planificarea, pregătirea sau săvârșirea actelor de terorism ori la sprijinirea actelor de terorism va fi adusă în fața justiției, și decide că toate statele trebuie să se asigure în legile și reglementările lor interne că aceste fapte permit, proporțional cu gravitatea infracțiunii, urmărirea penală și sancționarea: (a) cetățenilor acestor state, care călătoresc sau încearcă să se deplaseze într-un alt stat decât statul lor de reședință sau statul a cărei cetățenie o dețin, precum și a altor persoane care călătoresc sau încearcă să călătorească de pe teritoriile acestor state într-un alt stat decât statul lor de reședință sau statul a cărui cetățenie o dețin, în scopul săvârșirii, planificării sau pregătirii ori participării la acte de terorism sau pentru a asigura antrenamente pentru săvârșirea de acte de terorism ori participarea la astfel de antrenamente; [...] (c) organizarea intenționată sau altă facilitare, inclusiv acte de recrutare, de către cetățenii lor sau de pe teritoriile lor, a călătoriei persoanelor care se deplasează într-un alt stat decât statul lor de reședință sau statul a cărui cetățenie o dețin pentru a săvârși, planifica sau pregăti ori a participa la acte de terorism sau pentru a asigura antrenamente pentru săvârșirea de acte de terorism sau participarea la astfel de antrenamente; [...]” [26].

Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.279³ CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la prevenirea călătoriei în străinătate în scop terorist. Datorită specificului său, infracțiunea în cauză nu are nici obiect material (imaterial), nici victimă.

Latura obiectivă a infracțiunii specificate la alin.(1) art.279³ CP RM constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de călătorie în străinătate. O astfel de acțiune presupune deplasarea făptuitorului dintr-o țară în alta. Pentru calificarea faptei în baza alin.(1) art.279³ CP RM, nu contează câte frontiere de stat sunt traversate de către făptuitor, câte state tranzitează făptuitorul înainte de a ajunge la destinație.

Conform dispoziției de la alin.(1) art.279³ CP RM, prin „străinătate” se are în vedere un stat care nu este nici statul de reședință al făptuitorului, nici statul a cărui cetățenie făptuitorul o deține. După cum reiese din pct.49 din Raportul explicativ la Protocolul de la Riga, într-un astfel de caz, nu are importanță localizarea geografică a punctului de start al călătoriei [24]. Cu alte cuvinte, în varianta în care făptuitorul are reședință pe teritoriul Republicii Moldova și are cetățenia Republicii Moldova, punctul inițial al călătoriei sale în străinătate ar putea fi atât Republica Moldova, cât și oricare alt stat. Important este ca, în acest caz, punctul de destinație să nu fie Republica Moldova.

Infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.279³ CP RM este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul în care făptuitorul ajunge în punctul de destinație al călătoriei sale, punct localizat într-un stat care nu este nici statul de reședință al făptuitorului, nici statul a cărui cetățenie făptuitorul o deține. Dacă din cauze independente de voința făptuitorului (de exemplu, înșelarea acestuia de către călăuză), acesta ajunge în străinătate, însă nu în punctul de destinație al călătoriei sale, vom fi în prezența tentativei la infracțiunea specificată la alin.(1) art.279³ CP RM.

Latura subiectivă a infracțiunii analizate se caracterizează prin intenție directă. Motivele infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.279³ CP RM sunt: năzuința făptuitorului de a-și înlesni activitatea infracțională; năzuința

făptuitorului de a-i transmite experiența criminală acumulată celui care va beneficia de instruire în scop terorist etc.

Celălalt semn secundar al laturii subiective – scopul infracțiunii – are un caracter special în conjunctura faptei incriminate la alin.(1) art.279³ CP RM. Acest scop constă în a planifica, a pregăti, a săvârși ori a participa la infracțiuni cu caracter terorist sau în a instrui în scop terorist ori a beneficia de instruire în scop terorist.

Subiectul infracțiunii specificate la alin.(1) art.279³ CP RM este persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. Această persoană poate avea reședința în Republica Moldova sau într-un alt stat. Important este ca subiectul infracțiunii analizate să nu aibă reședință în statul de destinație, către care călătorește. De asemenea, subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.279³ CP RM poate fi cetățean al Republicii Moldova, cetățean al unui alt stat, apatrid sau pluripatrid. Important este ca el să nu aibă cetățenia statului de destinație, către care călătorește.

În altă ordine de idei, vom supune analizei infracțiunea specificată la alin.(2) art.279³ CP RM.

Obiectul juridic special al acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la prevenirea organizării sau facilitării călătoriei în străinătate în scop terorist. Datorită specificului său, infracțiunea prevăzută la alin.(2) art.279³ CP RM nu are nici obiect material (imaterial), nici victimă.

Latura obiectivă a infracțiunii în cauză constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de organizare sau facilitare a călătoriei în străinătate în scop terorist. Cele două modalități normative cu caracter alternativ ale faptei prejudiciabile analizate sunt: 1) organizarea călătoriei în străinătate în scop terorist; 2) facilitarea călătoriei în străinătate în scop terorist.

Prin „organizarea călătoriei în străinătate în scop terorist” se înțelege activitatea de inițiere sau dirijare a efectuării unei astfel de călătorii de către o altă persoană decât cea care călătorește. Potrivit pct. 60 din Raportul explicativ la Protocolul de la Riga, termenul „organizare” se referă la achiziționarea de bilete, planificarea itinerarelor etc. [24]. Prin „facilitarea călătoriei în străinătate în scop terorist” se are în vedere înlesnirea efectuării unei asemenea călătorii de către o altă persoană decât cea care călătorește. Conform pct.60 din Raportul explicativ la Protocolul de la Riga, termenul „facilitare” desemnează orice acordare de ajutor celui care călătorește în străinătate în scop terorist (de exemplu, asistarea călătorului în trecerea ilegală a unei frontiere de stat) [24].

Fapta incriminată la alin.(2) art.279³ CP RM reprezintă un exemplu de „organizare calificată” sau de „complicitate calificată” în raport cu cele săvârșite de subiectul infracțiunii specificate la alin.(1) art.279³ CP RM. O astfel de faptă este asimilată faptei autorului infracțiunii. De aceea, aplicarea alin.(2) art.279³ CP RM exclude referirea la alin.(3) și (5) art.42 CP RM.

Infracțiunea prevăzută la alin.(2) art.279³ CP RM este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul organizării sau facilitării călătoriei în străinătate în scop terorist.

Latura subiectivă a infracțiunii specificate la alin.(2) art.279³ CP RM se caracterizează prin intenție directă. La momentul săvârșirii infracțiunii examinate, făptuitorul trebuie să-și dea seama și să dorească organizarea sau facilitarea călătoriei în străinătate a unei alte persoane anume în scop terorist. Dispoziția de la alin.(2) art.279³ CP RM nu poate fi aplicată în situația în care, de exemplu, facilitatorul nu cunoaște că cel care călătorește în străinătate o face în scop terorist.

Motivele infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.279³ CP RM sunt: năzuința făptuitorului de a-și înlesni activitatea infracțională; interesul material etc.

Subiectul infracțiunii în cauză este persoana fizică responsabilă care la momentul comiterii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani. De asemenea, persoana juridică (cu excepția autorității publice) poate fi subiect al infracțiunii examinate.

4. În corespundere cu art.I al Legii nr.141/2017, la alin.(2) art.248 CP RM textul „substanțelor narcotice, psihotrope,” a fost substituit cu textul „drogurilor, etnobotanicelor, substanțelor”; la alin.(1) art.264¹ CP RM, textul „substanțe narcotice, psihotrope și/sau de alte substanțe cu efecte similare” a fost substituit cu textul „droguri și/sau de alte substanțe cu efecte similare”. Potrivit art.XI al Legii nr.164/2017, în denumirea art.209 CP RM și la alineatul (1) al acestuia, textul „de droguri, medicamente sau alte substanțe cu efect narcotizant” a fost substituit cu textul „de substanțe stupefiante, psihotrope și/sau de alte substanțe cu efecte similare”; la alin.(2) art.248 și la alin.(1) art.264¹ CP RM, cuvintele „substanțe narcotice”, la orice formă gramaticală, au fost substituite cu cuvintele „substanțe stupefiante” la forma gramaticală corespunzătoare; la alin.(1) art.322 CP RM, textul „a drogurilor, medicamentelor sau a altor substanțe cu efect narcotizant” a fost substituit cu textul „a substanțelor stupefiante, psihotrope și/sau a altor substanțe cu efecte similare”.

Din notele informative la proiectele, care s-au aflat la originea adoptării Legii nr.141/2017 și a Legii nr.164/2017, aflăm că scopul principal al adoptării ambelor acestor legi constă în unificarea terminologiei utilizate în Codul penal [27, 28]. Se are în vedere că, în rezultatul intrării în vigoare a Legii nr.193 din 28.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [29] (în continuare – Legea nr.193/2016), a fost remaniată considerabil terminologia utilizată în art.134¹, 134¹², 217, 217¹-217⁶, 218 și în art.219 CP RM. În mod nejustificat, Legea nr.193/2016 nu a extins această remaniere asupra art.209, alin.(2) art.248, alin.(1) art.264¹ și art.322 CP RM. Prin adoptarea Legii nr.141/2017 și a Legii nr.164/2017 s-a urmărit ca problema în cauză să fie soluționată.

Totuși, în cazul amendamentelor operate în alin.(2) art.248 și în alin.(1) art.264¹ CP RM apar anumite îndoieli legate de soluționarea problemei în discuție. Ne întrebăm: este oare posibil ca sintagma „substanțe narcotice”, care a fost utilizată în aceste două norme amendate, să fi fost supusă modificării atât prin Legea nr.141/2017, cât și prin Legea nr.164/2017? Răspunzând la această întrebare, considerăm că doar una dintre aceste legi de amendare putea să-și producă efectele asupra alin.(2) art.248 și alin.(1) art.264¹ CP RM. Întrucât presupun soluții diferite, nu este posibil ca ambele aceste legi să-și fi produs efectul.

Legea nr.141/2017 a fost adoptată la 13.07.2017, iar Legea nr.164/2017 – la 20.07.2017. Dacă ne-am baza doar pe acest aspect, ar reieși că Legea nr.141/2017 a reușit să-și producă efectele înaintea Legii nr.164/2017. Această teză ar fi valabilă, dacă am face abstracție de momentul intrării în vigoare a respectivelor legi. Or, atât Legea nr.141/2017, cât și Legea nr.164/2017 au intrat în vigoare la 04.08.2017. Reiese deci că, la momentul adoptării Legii nr.164/2017, Legea nr.141/2017 încă nu-și produsese efectele. Cu alte cuvinte, la 20.07.2017, în alin.(2) art.248 și în alin.(1) art.264¹ CP RM mai era în vigoare sintagma „substanțe narcotice”. Luând în considerare această împrejurare, în alin.(2) art.248 și în alin.(1) art.264¹ CP RM anume cuvintele „substanțe stupefiante” (propuse în Legea nr.164/2017) au substituit sintagma „substanțe narcotice”. Când privește Legea nr.141/2017, aceasta nu a reușit să-și producă efectele asupra alin.(2) art.248 și asupra alin.(1) art.264¹ CP RM. Articolul I al acestei legi constituie o „normă moartă”, întrucât a fost adoptată, însă nu a putut intra în vigoare.

Această concluzie se bazează și pe dispoziția de la alin.(7) art.6 al Legii nr.780/2001: „În cazul în care între două acte legislative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme ce promovează soluții diferite asupra aceluiași obiect al reglementării, se aplică prevederile actului posterior”. Legea nr.141/2017 și Legea nr.164/2017 au intrat în vigoare în aceeași zi. În aceste circumstanțe, stabilirea „actului posterior” se poate face doar în funcție de momentul adoptării legilor aflate în conflict. Drept urmare, în sensul alin.(7) art.6 al Legii nr.780/2001, tocmai Legea nr.164/2017 trebuie considerată „act posterior”. O concluzie mai certă se desprinde din dispoziția de la alin.(3) art.7 al Legii nr.100/2017: „În cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis, [...]”.

Precizăm că, în mod similar, conflictul dintre Legea nr.141/2017 și Legea nr.164/2017 trebuie soluționat în ceea ce privește efectele produse asupra alin.(5) art.114 și alin.(2) și (2¹) art.233 din Codul contravențional.

Lăsăm cititorul să deceleze posibilele cauze care au generat conflictul bizar dintre Legea nr.141/2017 și Legea nr.164/2017. Este grav că acest conflict nu a fost observat de către niciunul dintre decidenții implicați în procesul legislativ. Aceasta mai ales dacă luăm în calcul faptul că distanța în timp dintre adoptarea Legii nr.141/2017 și adoptarea Legii nr.164/2017 a fost de numai o săptămână¹.

Este de menționat că pe site-ul *legis.md*, dispoziția de la alin.(2) art.248 CP RM este reprodusă astfel: „Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțelor stupefiante, etnobotanicelor (sublinierea ne aparține – *n.a.*), substanțelor cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, precum și a deșeurilor nocive și a produselor cu destinație dublă, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el,

¹ O situație similară se atestă în cazul Legii asistenței sociale, nr.547 din 2003*. Pe site-ul *lex.justice.md*, în art.7 al acestei legi sunt specificate două versiuni ale literei c¹). La concret, se menționează: „c¹) persoanele afectate de violență în familie [Art.7 lit.c¹) introdusă prin LP122 din 18.06.10, MO131-134/30.07.10, art.447]; c¹) familiile afectate de violența intrafamilială [Art.7 lit.c¹) introdusă prin LP167 din 09.07.10, MO155-158/03.09.10, art.551]”. Remarcăm că distanța dintre aceste două legi de amendare este de doar aproximativ trei săptămâni. Pe site-ul *legis.md* este reprodusă doar dispoziția corectă (conform Legii nr.167/2010): „c¹) familiile afectate de violența intrafamilială”.

* Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.42-44.

prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei". Pe același site, dispoziția de la alin.(1) art.264¹ CP RM este reprodusă în felul următor: „Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante (sublinierea ne aparține – *n.a.*) și/sau de alte substanțe cu efecte similare”.

Pentru comparație, pe site-ul *lex.justice.md*, dispoziția de la alin.(2) art.248 CP RM este reprodusă după cum urmează: „Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțe stupefiante² (sublinierea ne aparține – *n.a.*) cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, precum și a deșeurilor nocive și a produselor cu destinație dublă, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei". Pe același site, dispoziția de la alin.(1) art.264¹ CP RM este reprodusă în felul următor: „Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante (sublinierea ne aparține – *n.a.*)”.

Așa cum se poate observa, în niciuna dintre aceste variante de text nu sunt menționate substanțele psihotrope. Această omisiune nu poate să nu provoace bănuieli: este oare întâmplător conflictul dintre Legea nr.141/2017 și Legea nr.164/2017? Nu vor încerca oare unii interlopi să profite de acest conflict?

Dispoziția de la alin.(2) art.248 CP RM, formulată corect (conform Legii nr.164/2017), ar trebui să fie: „Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțelor stupefiante, psihotrope (sublinierea ne aparține – *n.a.*), cu efecte puternice, toxice, otrăvitoare, radioactive și explozive, precum și a deșeurilor nocive și a produselor cu destinație dublă, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei". La rîndul său, dispoziția de la alin. (1) art. 264¹ CP RM, formulată corect (conform Legii nr.164/2017), ar trebui să aibă următorul conținut: „Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante, psihotrope (sublinierea ne aparține – *n.a.*) și/sau de alte substanțe cu efecte similare”.

Concluzii

Se prezintă ca oportună substituirea sintagmei „handicapului fizic sau psihic” prin cuvântul „dizabilității”, operată în Partea specială a Codului penal prin Legea nr.201/2016. Este justificată incriminarea în art.201² CP RM a faptei de exercitare necorespunzătoare a obligațiilor părintești. Totuși, este nereușită incriminarea acestei fapte tocmai în art.201² CP RM. Analiza demonstrează că victima infracțiunii prevăzute la art.201² CP RM trebuie să îndeplinească următoarele condiții: 1) este descendentul de gradul I față de subiectul infracțiunii în cauză; 2) la momentul săvârșirii infracțiunii nu are împlinită vârsta de 18 ani; 2) la momentul săvârșirii infracțiunii nu a dobândit capacitatea de exercițiu deplină. Implementarea chiar și parțială a prevederilor Protocolului de la Riga, pe calea adoptării alin.(2)¹ art.279¹ și a art.279³ CP RM, este oportună în planul prevenirii și combaterii terorismului. În alin.(2) art.248 și în alin.(1) art.264¹ CP RM anume cuvintele „substanțe stupefiante” au substituit sintagma „substanțe narcotice”. Astfel, și-a produs efectele Legea nr.164/2017. Cât privește Legea nr.141/2017, aceasta nu a reușit să-și producă efectele asupra alin.(2) art.248 și asupra alin.(1) art.264¹ CP RM.

Referințe:

1. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.293-305.
2. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.229-243.
3. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.277-288.
4. Ibidem.
5. Ibidem.
6. *United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. [Accesat: 06.01.2018] Disponibil: www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf

² Am păstrat ortografia originală.

7. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.126-128.
8. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.155-159.
9. *Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.* [Accesat: 06.01.2018] Disponibil: <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2139/language/ro-RO/Default.aspx>
10. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.36-38.
11. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.7-18.
12. *Notă informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.* [Accesat: 06.01.2018] Disponibil: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2592>
13. MANEA, V. Inițiativa de completare a Capitolului VII din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova: analiza Proiectului de lege nr.2592/2015. În: *Sharing the Results of Research towards Closer Global Cooperation among Scientists: Results of the 10 International Conference: Collection of Research Papers (February 23, 2017) /* Responsible editors: M. Prykhodko, S. Tonkykh, A. Mintz. Montreal: Accent Graphics Communications, 2017, p.49-52. ISBN 978-1-77192-338-5
14. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.47-48.
15. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.167-172.
16. Sentința Judecătorei Hâncești (sediul Ialoveni) din 06.12.2017. Dosarul nr.1-352/2017. [Accesat: 13.01.2018] Disponibil: https://jhn.instante.justice.md/ro/hot?solr_document=&solr_document_2=&DenumireDosar=&Tematica=201&solr_document_3=2
17. NASTAS, A. *Răspunderea pentru declarațiile cu rea-voință în dreptul penal /* Teză de doctor în drept. Chișinău, 2017. 226 p.
18. *Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.* [Accesat: 06.01.2018] Disponibil: <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3414/language/ro-RO/Default.aspx>
19. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.9-18.
20. *Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism.* [Accesat: 06.01.2018] Disponibil: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/196>
21. MANEA, V. Preconizata transpunere a Protocolului de la Riga în Codul penal al Republicii Moldova: între oportunitate și legalitate. În: *International Scientific Journal „Euro-american scientific cooperation: research articles” /* Responsible editors: Tonkyh S., Pryhodko N., Mintz A. Hamilton: Accent Graphics Communications, 2017, vol.15, p.31-34. ISBN 978-1-77192-337-8
22. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.24-26.
23. SELEVESTRU, I. Victima infracțiunilor prevăzute la art.191 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”. Seria „Științe sociale”.* Chișinău: CEP USM, 2015, nr.3, p.194-199. ISSN 1814-3199
24. *Explanatory Report to the Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism.* [Accesat: 06.01.2018] Disponibil: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168047c5ec>
25. BOTEZATU, I., RADIONOVA, O. Problemele teoriei și practicii aplicării alin.(2) art.279² din Codul penal al Republicii Moldova, care prevede răspunderea pentru justificarea publică a terorismului. În: *XXVI Международная научная конференция (26-27 июня 2017 г., Переяслав-Хмельницкий). Сборник научных трудов.* Переяслав-Хмельницкий, 2017, вып.6, ч.6, p.11-16. ISSN 2524-0986
26. *Resolution 2178 (2014) adopted by the Security Council at its 7272nd meeting, on 24 September 2014.* [Accesat: 06.01.2018] Disponibil: www.un.org/en/sc/ctc/docs/2015/SCR%202178_2014_EN.pdf
27. *Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative.* [Accesat: 08.01.2018] Disponibil: <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3758/language/ro-RO/Default.aspx>
28. *Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative.* [Accesat: 08.01.2018] Disponibil: <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3706/language/ro-RO/Default.aspx>
29. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.24-26.

Date despre autori:

Sergiu BRÎNZĂ, doctor habilitat, profesor universitar, decan al Facultății de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: decan.dpertusm@yahoo.com

Vitalie STATI, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: stativitalie71@gmail.com

Prezentat la 30.04.2018